

Huvudman
kommun@upplands-bro.se

2017-05-11
Dnr 400-2016:207

Rektor vid skolenhet
susanne.jonsson@upplands-bro.se

Beslut

efter kvalitetsgranskning av
Lärande och utveckling i fritidshemmets undervisning
med inriktning mot språk och kommunikation
samt natur, teknik och samhälle
vid
fritidshemmet vid Härneviskolan i Upplands-Bro kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19 § skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning av *Lärande och utveckling i fritidshemmets undervisning*. Granskningen av fritidshemmets undervisning har avgränsats till områdena språk och kommunikation samt natur, teknik och samhälle.

Syftet med granskningen är att bedöma i vilken grad undervisningen i fritidshemmen genomförs och styrs, så att den främjar elevernas utveckling och lärande inom dessa områden.

Granskningen ska besvara följande frågeställningar:

1. I vilken grad och på vilka sätt främjar undervisningen elevernas förmåga att kommunicera med språkliga uttrycksformer i olika sammanhang och för skilda syften?
2. I vilken grad och på vilka sätt främjar undervisningen elevernas förmåga att utforska och beskriva företeelser och samband i natur, teknik och samhälle?
3. I vilken grad och på vilka sätt främjar rektorn undervisningen inom områdena kommunikation samt natur, teknik och samhälle?

Därutöver ska granskningen på en övergripande nivå försöka finna tänkbara förklaringar till hur olika förutsättningar kan påverka undervisningen i fritidshemmet.

Granskningen genomförs i 24 fritidshem. I urvalet ingår såväl enskilda som kommunala huvudmän. Granskningen av fritidshemmet vid Härneviskolan i Upplands-Bro kommun ingår i denna granskning.

Skolinspektionen besökte Härneviskolan den 21–22 mars 2017. Besöket genomfördes av Anna-Karin Lundström och Elisabeth Ahlgren. Vid besöket genomförde Skolinspektionen intervjuer med rektorn, lärare och elever samt gjorde observationer av verksamheten. Därutöver har Skolinspektionen tagit del av verksamhetens dokumenterade kvalitetsarbete.

När kvalitetsgranskningen är avslutad i sin helhet redovisas de samlade resultaten i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport.

I detta beslut ges en beskrivning av de utvecklingsområden som framstått som mest centrala. I beslutet redovisar Skolinspektionen även sina iakttagelser, analyser och bedömningar.

Bakgrundsuppgifter om fritidshemmet vid Härneviskolan

Vid Härneviskolas fritidshem går totalt 257 elever i åldrarna 6 – 12 år varav 184 elever går i förskoleklass och årskurserna 1 – 3. Fritidshemmet är indelat i fyra avdelningar där eleverna i förskoleklass upp till årskurs 3 är uppdelade efter ålder. Därtill finns en öppen verksamhet för elever i årskurserna 4 – 6. Fritidshemmets verksamhet bedrivs inom ramen för en samlad skoldag samt före och efter skoldagen och under lov. Verksamheten leds av en rektor.

Vid Härneviskolas fritidshem har 53,3 procent av årsarbetarna¹ pedagogisk högskoleexamen, antal inskrivna elever per årsarbetare är 12,2 och antal inskrivna elever per avdelning är 46. Enligt Skolverkets nationella statistik för 2016/2017 (genomsnittet för riket) framgår att andelen årsarbetare med pedagogisk högskoleutbildning är 42 procent. Enligt samma jämförande statistik är antalet inskrivna elever per årsarbetare cirka 22 elever.

Sammanfattande bedömning

Skolinspektionen bedömer att den granskade undervisningen till stora delar bidrar till att utveckla elevernas intresse för och kunskaper om natur, teknik och samhälle samt ger eleverna möjlighet att på olika sätt utveckla sitt intresse för och sin förmåga att kommunicera med språkliga uttrycksformer. Undervisningen skapar en lärmiljö som uppmuntrar till lek och estetiska uttryck, där personalen är närvarande i elevernas lek och ger dem möjlighet att samtala, lyssna och ställa frågor.

Undervisningen ger eleverna möjlighet att bygga och konstruera med olika material, redskap och tekniker. Eleverna har till exempel fått bygga en stad av återvunnet material, och i samband med detta diskuterat vilka resurser som behövs i ett samhälle. Fritidshemmet nyttjar också närmiljön på ett bra sätt i undervisningen, till exempel som utgångspunkt för diskussioner om regler i samhället och om miljöfrågor.

¹ Med årsarbetare menas anställda som arbetar med elever omräknat till årsarbetare med hjälp av tjänstgöringsgraden.

Fritidshemmets undervisning behöver dock skapa en lärmiljö som i högre utsträckning uppmuntrar till läsning. Av granskningen framgår att eleverna i hög utsträckning får välja aktiviteter själva under fritidstiden, och att flera elever då väljer bort läsningen helt. Genom att skapa en lärmiljö som uppmuntrar till läsning kan undervisningen ge alla elever möjlighet att utveckla sitt intresse för läsning och sin förmåga att kommunicera med språkliga uttrycksformer.

Vidare behöver rektorn utveckla sitt pedagogiska ledarskap så att rektorn på ett tydligare sätt leder arbetet med att planera, följa upp och utveckla undervisningen inom områdena språk och kommunikation samt natur, teknik och samhälle. Rektorn behöver också organisera verksamheten så att all personal ges utrymme att både enskilt och gemensamt planera undervisningen avseende områdena språk och kommunikation samt natur, teknik och samhälle. Detta för att fritidshemmets undervisning i högre grad ska kunna stimulera elevernas utveckling och lärande. Slutligen behöver rektorn skapa rutiner för kvalitetsarbetet på enheten samt se till att det finns en dokumentation som är tillräcklig för att ligga till grund för analys och beslut om prioriteringar och utvecklingsinsatser.

Identifierade utvecklingsområden

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom de granskade områdena bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete i första hand behöver inledas inom följande områden.

- Personalen behöver i sin undervisning i högre grad ge eleverna möjlighet att utveckla sina kommunikativa förmågor genom att skapa en lärmiljö som uppmuntrar till läsning.
- Rektorn bör organisera verksamheten så att personalen ges utrymme att planera undervisningen avseende områdena språk och kommunikation samt natur, teknik och samhälle, både enskilt och tillsammans med arbetslaget
- Rektorn behöver på ett tydligare sätt leda och följa upp arbetet inom områdena språk och kommunikation samt natur, teknik och samhälle. Rektorn behöver skapa rutiner för att sammanställa och dokumentera enhetens resultat avseende uppdraget att stimulera elevernas utveckling och lärande, samt inom områdena språk och kommunikation och natur, teknik och samhälle. Dokumentationen ska vara tillräcklig för att ligga till grund för analys och beslut om prioriteringar och utvecklingsinsatser.

Bedömningsområden

Genom undervisningen ska eleverna ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att kommunicera med språkliga uttrycksformer i olika sammanhang och för skilda syften.

Av läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr 11, fortsättningsvis läroplanen) framgår att undervisningen ska ta tillvara elevernas nyfikenhet och ge dem möjlighet att utveckla sitt intresse för och sin förmåga att kommunicera med olika språkliga uttrycksformer. Dessutom ska undervisningen sträva efter att på olika sätt skapa möjligheter för elever med annat modersmål än svenska att använda både svenska och sitt modersmål. Undervisningen ska också ge eleverna möjlighet att skapa och uttrycka sig genom lek och olika estetiska uttrycksformer. På så sätt ska undervisningen ge eleverna förutsättningar att kunna tänka, lära och kommunicera i olika sammanhang och för skilda syften. Vidare framgår att undervisningen ska behandla följande centrala innehåll inom kunskapsområdet språk och kommunikation:

- *Samtala, lyssna, ställa frågor samt framföra egna tankar, åsikter och argument om olika områden, till exempel etiska frågor och vardagliga händelser.*
- *Samtala om olika typer av texter.*
- *Digitala verktyg och medier för kommunikation.*
- *Säker och ansvarsfull kommunikation, även i digitala sammanhang.*
- *Ord och begrepp som uttrycker behov, känslor, kunskaper och åsikter. Hur ord och ytt- randen kan uppfattas av och påverka en själv och andra.*

Av läroplanen framgår också att förskoleklassen, fritidshemmet och skolan ska samverka på ett förtroendefullt sätt med varandra och förskolan för att stödja elevernas utveckling och lärande i ett långsiktigt perspektiv.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att undervisningen i fritidshemmet ger eleverna möjligheter att på olika sätt utveckla sina förmågor att kommunicera i olika sammanhang och för skilda syften. Undervisningen skapar en lärmiljö som uppmuntrar till lek och estetiska uttryck, där personalen är närvarande i elevernas lek och ger dem möjlighet att samtala, lyssna och ställa frågor. Eleverna möter också ett innehåll som handlar om digitala verktyg och medier för kommunikation, och ger elever med annat modersmål än svenska möjligheter att använda både svenska och sitt modersmål.

Av granskningen framgår att eleverna har tillgång till olika texter i lärmiljön, men att flera elever väljer bort läsningen helt. Fritidshemmets undervisning behöver därför skapa en lärmiljö som uppmuntrar till läsning. Undervisningen kan på så sätt ge alla elever möjlighet att utveckla sitt intresse för läsning och sin förmåga att kommunicera med språkliga uttrycksformer.

Underlag för bedömning

Lärarna berättar att de arbetar för att främja elevernas språkutveckling och förmåga att kommunicera med leken som utgångspunkt. Eleverna erbjuds olika aktiviteter där de genom lek, sång, dans och teater kan utveckla sitt språk och sin kommunikationsförmåga. Till exempel finns en utomhusscen som kan användas för spontana uppträdanden.

I intervju uppger personalen att eftermiddagen på fritidshemmet så ofta som möjligt börjar med en samling i mindre grupper, och att eleverna då får välja mellan ett antal givna aktiviteter att delta i under eftermiddagen. Därefter leker eleverna på samtliga avdelningar fritt tillsammans på skolgården, och vid ett bestämt klockslag meddelar personalen att eleverna nu kan gå till sina valda aktiviteter. Vid observationen var alternativen att fortsätta leka utomhus eller att delta i lärarledda fritidslekar i gymnastiksalen alternativt i skapandeverkstad. Majoriteten av eleverna väljer vid observationen att stanna utomhus.

Av observationer framgår att för eleverna som väljer idrottshallen väntar olika varianter av kull- och bollekar, medan skapandeverkstaden utgörs av pyssel med olika material. De intervjuade eleverna bekräftar att de själva får välja vad de vill göra på fritidshemmet, och flera elever säger att de alltid väljer samma aktivitet, till exempel att spela fotboll. Lärarna intygar att vissa elever alltid väljer fri lek och säger att de försöker uppmuntra dessa elever att välja annat, men poängterar att det i grund och botten är elevernas fria val som gäller.

Vidare berättar lärarna att de utöver dessa situationsstyrda tillfällen också har ett målstyrt arbete för att träna elevernas kommunikativa förmågor. Varje fredag är det fredagsmys på fritidshemmet, där planerade aktiviteter med koppling till läroplanen genomförs. Av inskickad verksamhetsplanering framgår att de planerade aktiviteterna på temat språk och kommunikation består av till exempel biblioteksbesök, ord- och bokstavslekar, ramsor, sång och dans.

Av intervjuer med lärare och elever framgår att eleverna har tillgång till olika texter i lärmiljön, men att läsning framförallt sker under skoltid. Lärarna säger att det ibland händer att eleverna får lyssna på sagoband, och både elever och lärare säger att eleverna kan gå undan till "lugna rummet" för att läsa själva. Flera av de intervjuade eleverna uppger dock att de aldrig väljer att läsa själva, och säger också att lärarna på fritidshemmet nästan aldrig läser för dem. Vid observation framkommer att dörren till rummet som inhyser skolans bibliotek är låst, och rektorn säger i intervju att skolbiblioteket skulle kunna användas mer inom ramen för fritidshemmets verksamhet.

Lärarna beskriver samlingarna som ett tillfälle att träna på den demokratiska grunden, där eleverna ges tillfälle att framföra egna tankar och åsikter samt öva på att lyssna på varandra. Eleverna bekräftar i intervju att de under samlingarna pratar om olika saker, bland annat om vad de ska göra under dagen. I övrigt menar pedagogerna att det mycket handlar om att som pedagog vara närvarande och fånga upp vad som sägs i leken och samtala om detta.

Lärarna berättar att de arbetar mycket med språkstöttning eftersom de har flera elever med ett annat modersmål än svenska. Eleverna får modersmålsundervisning på fritidstid och lärarna säger att de dagligen använder ord och fraser på olika språk. Detta framgår också under observation där elevernas olika modersmål finns representerade i olika pyssel och arbeten som visas upp runt om i fritidshemmets lokaler. I skolbiblioteket, som dock är låst under fritidstid, finns böcker på olika språk vilket eleverna också berättar om i intervju.

Lärarna säger att surfplattorna är populära bland eleverna, och att eleverna använder dem till att göra filmer och spela spel så som frågesport-, konstruktions- och matematikspel. En lärare berättar om hur de använt digitala verktyg i undervisningen i en aktivitet som handlade om social träning. Eleverna fick då ge varandra positiv feedback som skrevs ned på ett papper. Därefter tog de bilder av sig själva som de redigerade med läsplattornas bildredigeringsverktyg, och runt bilden lade de till kommentarerna som deras vänner lämnat om dem. Vid observation kunde dessa bilder ses uppsatta på väggarna i fritidshemmets lokaler. Vidare berättar lärarna att det hänt att elever sökt på olämpliga sidor på nätet, och att personalen därför fått utbildning i hur de ska hantera sådana situationer.

Genom undervisningen i fritidshemmet ska eleverna ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att utforska och beskriva företeelser och samband i natur, teknik och samhälle

Av läroplanen framgår att undervisningen ska bidra till att utveckla elevernas intresse för och kunskaper om natur, teknik och samhälle genom att ge dem möjligheter att utforska, ställa frågor kring och samtala om företeelser och samband i omvärlden. Undervisningen ska också ge eleverna möjlighet att använda matematik för att beskriva omvärlden och lösa vardagliga problem. Vidare ska undervisningen ge eleverna möjlighet att utveckla kunskaper om hur de olika val som människor gör kan bidra till en hållbar utveckling. Genom att eleverna får vistas i natur och samhälle ska undervisningen också stärka deras möjligheter att ta del av ett aktivt förenings-, kultur- och friluftsliv i närmiljön. Vidare framgår att undervisningen bl.a. ska behandla följande centrala innehåll inom kunskapsområdet natur och samhälle:

- Olika sätt att utforska företeelser och samband i natur, teknik och samhälle, till exempel genom samtal, studiebesök och digitala medier. Hur företeelser och samband kan beskrivas, till exempel med ord och bilder.
- Matematik som redskap för att beskriva vardagliga företeelser och för att lösa vardagliga problem.
- Byggande och konstruktion med hjälp av olika material, redskap och tekniker.
- Normer och regler i elevernas vardag, till exempel i lekar och spel, och varför regler kan behövas.
- Etnicitet, könsroller, kroppsideal och konsumtion samt kritisk granskning av hur dessa företeelser framställs i medier och populärkultur.
- Barnets rättigheter i enlighet med konventionen om barnets rättigheter (barnkonventionen).

Av läroplanen framgår också att förskoleklassen, fritidshemmet och skolan ska samverka på ett förtroendefullt sätt med varandra och förskolan för att stödja elevernas utveckling och lärande i ett långsiktigt perspektiv.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att undervisningen på olika sätt ger elever möjligheter att utveckla sitt intresse för och kunskaper om natur, teknik och samhälle. Utredningen visar att såväl en variation av undervisningssituationer som tillgång till olika miljöer och material ger eleverna förutsättningar att utforska, ställa frågor kring och samtala om olika företeelser.

Eleverna ges möjlighet att använda matematik när de till exempel leker och spelar spel, och diskussioner om regler, normer och etiska frågor är ett naturligt inslag i den dagliga verksamheten. Undervisningen ger också eleverna möjlighet att reflektera över hur gemensamma beslut kan fattas och hur konflikter kan hanteras på ett konstruktivt sätt, till exempel under samlingarna. Genom att eleverna vistas i natur och samhälle stärks elevernas möjligheter att orientera sig i närmiljön och besöka närsamhällets platser för fritid och rekreation. Detta ger också tillfälle att diskutera miljöfrågor och hållbar utveckling i undervisningen.

Underlag för bedömning

Av fritidshemmets verksamhetsplanering framgår att många av de planerade aktiviteterna ger eleverna möjlighet att bygga och konstruera med olika material och tekniker. Eleverna berättar att de målar, pysslar och bygger lego på fritidshemmet, och lärarna berättar att eleverna exempelvis fått bygga flygplan efter instruktioner hämtade på internet.

Under observationen får eleverna information om att de ska använda olika material för att tillverka våfflor och strutar. De använder sax, tejp, limpistol,

trolldeg, våffeljärn, papper och tyg i tillverkningen. Läraren instruerar eleverna om hur limpistolen fungerar samt vad som händer om den är för kall eller varm; att det krävs värme för att limmet ska smälta och kunna användas. Lärarna berömmar eleverna när de är klara och lyssnar till vad som varit lätt och vad som varit svårare. En annan lärare kommer in för att fota och dokumentera arbetet och resultatet. Läraren berättar att detta ska användas kommande fredag under "fredagsmys", då en utställning av alstren ska sättas upp.

Lärarna berättar att de använder olika matematiska och tekniska begrepp när de bygger och konstruerar saker med eleverna. Skillnader mellan två- och tre-dimensionellt arbetar de exempelvis med, liksom med längd- och höjdmått. Lärarna berättar också att de i vardagen använder matematiska termer, exempelvis att eleverna ska bilda en triangel där de står. Under observation ses eleverna spela matematikspel på surfplattor.

De gemensamma samlingarna som nämnts i tidigare stycke beskriver lärarna som en övning i demokrati, där eleverna får tillfälle att ta upp saker de funderar på. Eleverna berättar också att de fått vara med och ta fram regler för hur de ska vara mot varandra på fritids, och säger att de kan ta hjälp av en lärare om de blir osams. Lärarna berättar att de använder sig av bilder som ett pedagogiskt verktyg vid till exempel konflikthantering med eleverna, för diskutera med eleverna hur man kan agera i olika situationer.

Lärarna berättar att diskussioner om normer och regler i samhället ofta uppkommer spontant i samtal med eleverna. Under observation ses exempel på detta, då en elev noterar att en av lärarna bär två olika strumpor den dagen. Läraren berättar då om "rocka sockorna-dagen" och om vikten av att alla människor får vara som de är. Eleverna ges då tillfälle att själva berätta och reflektera över detta, och flera elever i gruppen har också själva olika sorters strumpor på sig.

Lärarna berättar vidare att de tänker mycket på att utmana samhällsnormer i planeringen av undervisningen, och att till exempel inte fördela personalen på ett könsstereotypt sätt. Det kan ske genom att manliga pedagoger har dans med eleverna medan kvinnliga pedagoger har fotboll, och lärarna säger att de uppmuntrar elever att välja icke könsstereotypa aktiviteter. Fritidshemmet har också planerade aktiviteter där eleverna får lära sig om olika kulturer, och har till exempel uppmärksammat samernas nationaldag inom ramen för ett temaarbete.

Lärarna beskriver att de använder närområdet mycket i undervisningen. De gör utflykter till simhallen, biblioteket och till närliggande skogsområden. Eleverna berättar att de även besökt museum. Lärarna säger att utflykterna ger tillfälle att diskutera regler i samhället, och att de inför utflykterna förbereder eleverna genom att till exempel prata om trafikregler och hur det fungerar på bussen eller på tåget. Av inskickad planering samt vid intervjuer med elever och lärare framkommer att eleverna fått diskutera vilka resurser som behövs i ett samhälle, för att sedan bygga en stad med skolor, affärer och hus med återvunnet material så som toaletttrullar och matkartonger. Under observationerna ses städerna uppställda i fritidshemmets lokaler.

Elever och lärare berättar i intervju att de under skogsutflykterna till exempel får prata om allemansrätten, plocka svamp och grilla. Eleverna berättar att de gjort experiment i skogen där de grävde ned olika föremål för att sedan gräva upp dem efter ett år, och då se vilka saker som naturen kan ta hand om och inte. Eleverna säger att det äpple som grävdes ned nästan var helt förmultnat, medan ett plastföremål som begravdes var intakt. Lärarna berättar också att eleverna får hjälpa till att sopsortera och att de även planterar blommor och grönsaker tillsammans, vilket kan ses i fritidshemmets lokaler vid observation.

Rektorns styrning och ledning av undervisningen i fritidshemmet med inriktning mot områdena språk och kommunikation samt natur, teknik och samhälle.

Av 4 kap. 3 § skollagen (2010:800) framgår att varje huvudman systematiskt och kontinuerligt ska planera, följa upp och utveckla utbildningen. Av 4 kap. 4 § skollagen framgår bl.a. att detta arbete även ska genomföras på skolenhetsnivå samt att rektorn är ansvarig för att kvalitetsarbetet genomförs.

Av Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2014:39) med kommentarer: Fritidshem framgår att rektorn bör se till att fritidshemmets utvecklingsområden identifieras och synliggörs i det systematiska kvalitetsarbetet. Rektorn bör vidare organisera verksamheten så att personalen i fritidshemmet ges utrymme att planera, följa upp och utveckla utbildningen samt organisera verksamheten så att den stödjer samarbetsformer och erfarenhetsutbyten mellan personalen i fritidshemmet, förskoleklassen och skolan. Vidare framgår att rektorn bör anpassa gruppstorlek, personaltäthet och grupp sammansättning och då väga in faktorer såsom: elevernas ålder, personalens kompetens, lokalernas och utemiljöns utformning, elever med annat modersmål än svenska, elever i behov av särskilt stöd, kontinuitet i elev- och personalgruppen samt elevernas närvarotider. Rektorn bör vidare utforma kompetensutvecklingsinsatser för personalen i fritidshemmet utifrån en kontinuerlig kartläggning och analys av verksamhetens behov.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att rektorns ledning och styrning av fritidshemmets undervisning behöver utvecklas. Av granskningen framgår att rektorn behöver utveckla sitt pedagogiska ledarskap så att rektorn på ett tydligare sätt leder arbetet med att planera, följa upp och utveckla undervisningen inom områdena språk och kommunikation samt natur, teknik och samhälle.

Rektorn behöver organisera verksamheten så att all personal ges utrymme att både enskilt och gemensamt planera undervisningen avseende områdena språk och kommunikation samt natur, teknik och samhälle. Detta för att fritidshemmets undervisning i högre grad ska kunna stimulera elevernas utveckling och lärande. Av granskningen framgår att fritidshemmets arbetslagsledare i stor utsträckning planerar verksamheten på egen hand, medan övrig personal har liten eller ingen tid avsatt för såväl individuell som gemensam planering.

Rektorn behöver också skapa rutiner för att sammanställa och dokumentera enhetens resultat avseende uppdraget att stimulera elevernas utveckling och lärande, samt inom områdena språk och kommunikation och natur, teknik och samhälle. Dokumentation ska tillräcklig för att ligga till grund för analys och beslut på enhetsnivå om prioriteringar och utvecklingsinsatser.

Underlag för bedömning

Av inskickat material samt vid rektors- och personalintervju framkommer att fritidshemmets personal har 90 minuter avsatt för en gemensam pedagogisk konferens varje vecka. Några ur personalen säger dock att de inte har möjlighet att närvara vid dessa möten, och att de i praktiken inte har någon planeringstid alls för fritidshemmets verksamhet. Rektorn uppger att hon försöker närvara vid de pedagogiska konferenserna men att det inte alltid är möjligt. Personalen uppger vidare att det finns en vision om att ha en ställtid på 20 minuter mellan skola och fritidshem, men att det i verkligheten inte fungerar så.

Den lärare som är arbetslagsledare för fritidspersonalen har emellertid egen planeringstid, och har själv skrivit den grovplanering för fritidsverksamheten som Skolinspektionen tagit del av vid granskningen. Planeringen utgår från läroplanen och lyfter fram områdena språk och kommunikation samt natur, teknik och samhälle specifikt.

Både rektorn och personalen berättar i intervju att arbetslagsledarna för fritidshemmet respektive skolan och förskolan träffar rektorn vid veckovisa arbetslagsmöten. Rektorn berättar att arbetslagsledaren för fritidshemmet då informerar henne om vad som sagts under den senaste pedagogiska konferensen

och att arbetslagsledaren återkopplar vad som sägs vid arbetslagsmötet till fritidshemmets personalgrupp. Rektorns kommunikation med fritidshemmets personal sker således via arbetslagsledaren.

Rektorn berättar att arbetslagsmötena ägnas åt att diskutera såväl planeringsfrågor som pedagogiska och organisatoriska frågor. Rektorn säger att hon via arbetslagsledaren samt genom att hon ofta gör kortare besök i verksamheten har en god inblick i fritidshemmets verksamhet. Rektorn uppger att hon inte diskuterat områdena språk och kommunikation eller natur, teknik och samhälle specifikt med fritidshemmets arbetslagsledare, men att denne har delegerats ansvaret för att planera undervisningen med läroplanen som utgångspunkt. Rektorns planering av verksamheten är på en mer övergripande nivå. Av inskickat material framgår vidare att rektorn leder ett nätverk för personal inom kommunens fritidshem, som träffas för att diskutera och utbyta erfarenheter kring verksamheternas utveckling. Rektorn uppger i intervju att gruppen hittills hunnit träffas vid två tillfällen och att hur de nya delarna av läroplanen som rör fritidshem kan implementeras är något som diskuteras där.

Inför granskningen har Skolinspektionen tagit del av fritidshemmets kvalitetsarbete. Detta innehåller bland annat en verksamhetsplan för läsåret 2017/2018 samt pedagogiska målplaner för olika arbetsområden med tydlig koppling till läroplanen. Någon uppföljning eller utvärdering av föregående läsår framgår inte av inskickat kvalitetsarbete. Rektorn beskriver att det just nu pågår ett omfattande arbete både för att säkerställa kvaliteten i undervisningen och för ta fram nya rutiner för det systematiska kvalitetsarbetet. Detta efter att rektorn identifierat vad hon beskriver som stora brister i kunskap och kompetens hos personalen gällande uppdraget och aktuella styrdokument. Den biträdande rektorn lägger till att det behövs en mer verksamhetsnära styrning där rektorerna arbetar närmare personalen i fritidshemmet.

Rektorn uppger att personalen under de senaste 12 månaderna tagit del av externa föreläsningar och utbildningsdagar på skolan och i kommunen. Under vårterminen 2016 deltog också all skolpersonal i en utbildningsinsats i form av workshops på temat förhållningssätt och bemötande, vilket utgick från en bok om beteendeproblematik i skolan.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 10 november 2017 redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena.

Redogörelsen skickas via e-post, till *skolinspektionen.umea@skolinspektionen.se* eller per post, till *Skolinspektionen, Box 3177, 903 04 Umeå*. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 400-2016:207) i de handlingar som sänds in.

På Skolinspektionens vägnar

Elisabeth Ahlgren
Enhetschef

Anna-Karin Lundström
Föredragande

Bilaga

Författningsstöd m.m.

Bilaga: Författningsstöd m.m.

Skollagen (2010:800)

Allmänna bestämmelser för skolväsendet som även omfattar fritidshemmet (1-5 kap.).

1 kap. Inledande bestämmelser

- Skolväsendet (1 §)
- Definitioner (3 §)
- Syftet med utbildningen (4 §)
- Utformningen av utbildningen (5-7 §§)
- Lika tillgång till utbildning (8 §)
- Likvärdig utbildning (9 §)
- Särskild hänsyn till barns bästa (10 §)
- Läroplan (11 §)

2 kap. Huvudmän och ansvarsfördelning

- Ledningen av utbildningen (9 och 10 §§)
- Lärare och förskollärare (13 och 14 §§)
- Kompetensutveckling (34 §)
- Lokaler och utrustning (35 §)

3 kap. Barns och elevers utveckling mot målen

- Om inte något annat anges gäller bestämmelserna i kapitlet också fritidshemmet (2 §)
- Barnens och elevernas lärande och personliga utveckling (3 §)

4 kap. Kvalitet och inflytande

- Systematiskt kvalitetsarbete enhetsnivå (4 §)
- Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet (5 §)
- Dokumentation (6 §)
- Allmänt om barnens och elevernas inflytande (9 §)

5 kap. Trygghet och studiero

- Bestämmelserna i 1-6 och 22-24 §§ gäller också för fritidshemmet (2 §)
- Arbetsmiljö (3 och 4 §§)

14 kap. Särskilda bestämmelser för fritidshemmet

- Utbildningens syfte (2 §)
- Erbjudande av utbildning (3 och 4 §§)
- Omfattning (5-8 §§)
- Elevgrupperna och miljön (9 §)

Läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr 11)

1 kap. Skolans värdegrund och uppdrag

2 kap. Övergripande mål och riktlinjer

- Kunskaper (2.2)
- Ansvar och inflytande (2.3)
- Skolan och omvärlden (2.6)
- Rektors ansvar (2.8)

4 kap. Fritidshemmet

- Fritidshemmets syfte och centrala innehåll
- Centralt innehåll: Språk och kommunikation
- Centralt innehåll: Natur och samhälle

Skolverkets allmänna råd med kommentarer

Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2014:39) med kommentarer: Fritidshem

- Rektorns pedagogiska ledarskap (4)
- Lärande i fritidshemmet (5)

Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2012:98) med kommentarer: Systematiskt kvalitetsarbete - för skolväsendet

- Att styra och leda kvalitetsarbetet (1)
- Att dokumentera kvalitetsarbetet (2)
- Att följa upp resultat och måluppfyllelse (3)
- Att analysera och bedöma utvecklingsbehoven (4)